

Paco Elvira

Immigració

Àngel Miret i Serra

(Secretari general per a la Immigració)

Voldria començar aquest article amb algunes dades estadístiques sobre la immigració estrangera a Catalunya. Aquestes dades confirmen que Catalunya és la comunitat autònoma que té més immigració estrangera de tot l'Estat espanyol i que si l'any 1993 el percentatge d'estrangers sobre el total de la població catalana era de l'1,8%, l'any 2000 aquest percentatge havia pujat fins a gairebé el 4%.

Per tant, i com a la resta de països de la Unió Europea, en l'actualitat la immigració suposa un repte complex i en ple desenvolupament, tant per a les administracions com per a la societat, que cal abordar de manera global.

Els immigrants estrangers a Catalunya

D'acord amb els estudis portats a terme per l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT), la situació de la immigració estrangera a Catalunya és, en l'actualitat, la següent.

Amb data de 31 de desembre de 2000, l'Estat espanyol té una població de 40.202.160 persones i Catalunya de 6.207.533 (cosa que suposa el 15,44% de la població estatal). A Catalunya, el total de residents estrangers és de 214.996 i a l'Estat de 895.720, i això suposa que un 3,46% de la població de Catalunya i un 2,3% de la població de l'Estat són residents estrangers. La proporció de

residents estrangers a Catalunya, respecte dels residents estrangers del conjunt de l'Estat, és d'un 24%, la qual cosa significa que Catalunya acull una proporció de població estrangera significativament més elevada que el seu pes demogràfic dins de l'Estat.

Del total de 214.996 residents estrangers a Catalunya, el 69,12% prové de països de fora de la Unió Europea. Des d'una altra perspectiva, dels 214.996 residents, 148.606 són persones acollides al règim general i 66.390 al règim comunitari. Catalunya acull el 15,81% del total d'estrangers de l'Estat en règim comunitari, i el 31,23% del total en règim general. Els estrangers acollits al règim general s'associen, normalment i col·loquialment, al mot "extracomunitaris", és a dir, gairebé tots aquells que no provenen de la UE.

El nombre real d'estrangers i, per tant, el percentatge és probablement superior. Als residents oficialment coneguts, cal afegir-hi les persones que arriben constantment al nostre territori, a més dels sol·licitants de regularització (reials decrets 239/2000 i 142/2001).

Per nacionalitats, destaca l'augment de la població provinent del Marroc (un de cada tres estrangers). A distància, se situen alguns residents europeus com ara els alemanys, els francesos, els italians i els del Regne Unit. Altres nacionalitats destacades corresponen al Perú, Gàmbia i la República Dominicana.

Cal destacar l'increment relatiu de la població nacional de l'Equador (les persones d'aquesta nacionalitat empadronada a Catalunya s'han multiplicat per més de sis en poc més de tres anys i mig) i l'increment de la població procedent de Rússia, Ucraïna i l'antiga Iugoslàvia. Altres nacionalitats que també han incrementat els seus efectius són Romania, Croàcia i Colòmbia.

La població de nacionalitat estrangera ha augmentat sistemàticament a totes les comarques catalanes entre el 1996 i el 1999. En aquest últim any les proporcions més elevades de població estrangera es registren a les

R. Moreno

comarques gironines i especialment a l'Alt Empordà (8,0%), el Baix Empordà (7,1%), el Pla de l'Estany (5,4%) i la Selva (5,2%). També es poden destacar els valors del Baix Penedès (4,1%), el Garraf (3,8%), Osona (3,7%) i el Maresme (3,6%). Per contra, la població de nacionalitat estrangera és mínima a la Terra Alta (0,2%), la Conca de Barberà (0,9%), la Ribera d'Ebre i l'Alta Ribagorça (1,0%), el Priorat, l'Anoia o el Berguedà (1,1%).

La proporció d'homes i de dones estrangers residents a Catalunya amb nacionalitat sud-americana i de l'Amèrica Central correspon pràcticament a dues dones per a cada home (65,8% de dones i 34,2% d'homes). Entre les poblacions de l'Àfrica la situació és pràcticament contrària amb quasi dos homes per cada dona (62,3% d'homes i 37,7% de dones). En els altres casos el nombre d'homes i de dones és similar, però amb predomini de les dones en els nacionals de l'Amèrica del Sud i de la resta d'Europa, mentre que els homes són majoritaris pel que fa a la població de la Unió Europea, de l'Àsia i Oceania.

La població estrangera és sensiblement més jove que la mitjana catalana tant en el grup de joves com en el de gent gran. Així, la mitjana de la població catalana és del 16,0% per als menors de 15 anys (17,9% en la població estrangera) i del 16,3% per als que tenen 65 anys o més (5,4% en la població estrangera).

Distribució dels residents estrangers dins l'Estat espanyol i a Catalunya, segons regió de procedència. Dades referents al 31 de desembre de 2000.

	Catalunya	%	Estat	%
Àfrica del nord	75.780	35,25%	215.388	24,05%
Resta d'Àfrica	14.848	6,91%	45.863	5,12%
Unió Europea	45.934	21,36%	306.203	34,18%
Europa de l'est i resta d'Europa	9.485	4,41%	54.901	6,13%
Iberoamèrica	43.229	20,11%	184.720	20,62%
Amèrica del Nord	2425	1,13%	17.416	1,94%
Resta d'Amèrica	39	0,03%	253	0,03%
Àsia	22.909	10,65%	709.86	7,92%
Oceania	196	0,09%	899	0,10%
Apàtrida i altres països	99	0,05%	1.085	0,12%
Total residents	214.996		895.720	

Font. Ministeri de l'Interior

Aquesta distribució és força diferent si es té en compte la nacionalitat i el grup d'edat. Així, els joves nacionals de la Unió Europea representen un 9,6%, mentre que els africans arriben a ser un 24,8%. La resta de joves de diferents nacionalitats se situen en valors propers a la mitjana del conjunt de la població resident a Catalunya.

Les persones grans de nacionalitat estrangera residents a Catalunya són comparativament menys nombroses que les catalanes. Així, un 13,5% dels nacionals de la Unió Europea residents a Catalunya tenen 65 anys o més i els de la resta d'Europa suposen el 10,8%. Entre els sud-americans la proporció és del 5,0% i pel que fa als de l'Amèrica del Nord i Central, del 4,0%. Aquestes proporcions assoleixen valors mínims entre la població de l'Àsia i Oceania (2,7%), especialment en les nacionalitats de l'Àfrica (1,0%).

L'acció del Govern de la Generalitat

La Generalitat de Catalunya, conjuntament amb les administracions locals, va ser pionera a l'Estat espanyol en portar a terme, ja els anys 1986 i 1987, les primeres accions relacionades amb la immigració estrangera, concretament en els àmbits de la sanitat i l'ensenyament.

L'any 1993 va aprovar el primer Pla interdepartamental d'immigració (amb vigència fins al 2000), concebut des d'un plantejament molt més horitzontal i que va arribar en un moment en què tot just s'iniciava la fase quantitativament significativa de la presència d'immigrants estrangers a Catalunya, ja que, de fet, els immigrants havien anat arribant des de feia més de 20 anys, però en quantitats poc significatives.

Des de la seva constitució, aquest primer Pla ha incidit en la protecció de la cultura i la imatge de les minories ètniques en els mitjans de comunicació, l'estudi i tractament dels problemes específics de les dones immigrades, la cooperació amb països subdesenvolupats, la formació de professionals que atenen immigrants (polícies, assistents socials, sanitaris, mestres, personal de les oficines

Carnisseria musulmana. R. Moreno

Lliurament de claus d'un habitatge a Sant Feliu de Llobregat. R. Moreno

d'atenció als ciutadans), la sensibilització ciutadana contra el racisme, l'escolarització dels fills dels immigrants, l'ensenyament del català, la formació ocupacional, la formació d'adults, el foment de l'associacionisme dels immigrants i d'accions afavoridores de la integració dels immigrants a les associacions juvenils, l'atenció sanitària, els ajuts a l'habitatge, els programes de rehabilitació dels interns penitenciaris, la protecció de menors, la percepció de la PERMI, la concertació de plans i activitats diverses amb municipis i comarques, etcètera.

D'altra banda, i amb la voluntat d'assolir una actuació concertada, la Generalitat ha impulsat la constitució del Consell Assessor dels Assumptes Socials de la Immigració, que integra la major part dels sectors implicats: sindicats, municipis, ONG, organitzacions professionals agràries, organitzacions empresarials, associacions de pares d'alumnes, etc.

També cal destacar les activitats dutes a terme per l'Institut Català de la Mediterrània i per la Secretaria per a la Immigració, creada el mes de setembre passat per a reforçar la coordinació interdepartamental i, sobretot, per a donar el pes polític que mereix aquesta temàtica.

Els objectius del Pla interdepartamental d'immigració 2001-2004 es poden resumir de la manera següent:

- 1.- Promoure una política global d'integració dels immigrants estrangers establerts a Catalunya, en el marc general d'un procés de construcció i manteniment de la cohesió social.
- 2.- Establir i dur a terme un seguit de programes de recursos i serveis coherents i coordinats, de suport al ple desenvolupament personal i social dels immigrants estrangers.
- 3.- Potenciar la participació dels immigrants estrangers en la societat catalana, comptant amb la seva aportació a la identitat i al patrimoni col·lectius.
- 4.- Promoure la informació i sensibilització sobre la realitat de la immigració a la població en general, i als professionals dels diversos àmbits que tracten amb aquesta població, per tal que disposin d'eines d'intervenció i de recursos adients.
- 5.- Lluitar contra l'exclusió social, política i econòmica com a element bàsic per a la convivència i la cohesió social.
- 6.- Promoure la igualtat d'oportunitats de totes les persones que viuen a Catalunya per a poder exercir els drets de ciutadania.
- 7.- Promoure la reflexió i el debat nacional, perquè, per mitjà del consens, s'aconsegueixi un pacte global sobre la immigració.

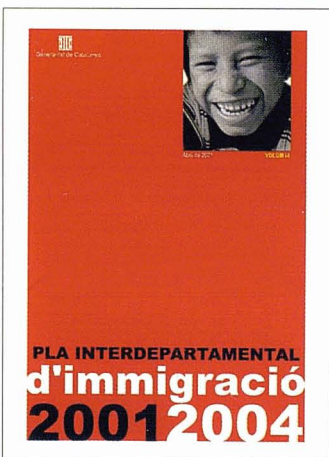
D'acord amb el contingut del Pla, podem parlar d'unes bases o criteris que conformen el substrat ideològic i informador de l'actuació de la Generalitat en matèria d'immigració, que resumeixo a continuació:

- 1) Principi d'equiparació en drets i deures: principi fonamental que cal tenir en compte a l'hora de dissenyar la titularitat i l'exercici dels drets fonamentals dels no nacionals i els corresponents deures com a integrants de la societat d'acollida.
- 2) Principi de normalització o universalitat dels serveis: pel qual l'actuació administrativa ha d'assegurar que l'immigrant rep, en condicions d'igualtat amb la població autòctona, les prestacions socials necessàries, i ha d'evitar estructures paral·leles que provoquin la segregació de l'estranger i en perjudiquin la integració: l'atenció a l'immigrant es durà a terme en el marc ja existent d'institucions, serveis

El nou Pla interdepartamental d'immigració 2001 - 2004

Un dels primers encàrrecs que va rebre la Secretaria per a la Immigració va ser elaborar el projecte del nou Pla interdepartamental d'immigració 2001-2004, que recollís les actuacions del Govern de la Generalitat sobre política global i coordinada en matèria d'integració de la població immigrada a Catalunya.

El nou Pla està integrat per un conjunt de programes i mesures concretes que cal aplicar durant el període de vigència, i té com a finalitat coordinar les actuacions que es fan des dels departaments de la Generalitat en matèria d'immigració, tenint en compte que cal pensar en un pla que pugui adaptar les mesures segons les necessitats que es presentin.

Versió provisional del nou Pla interdepartamental d'immigració 2001-2004

Músics al carrer. R. Moreno

i programes. Ara bé, aquesta normalització és matisada per l'anomenat *dret a la diferència*, que té en compte determinades particularitats del col·lectiu d'immigrants tot establint programes departamentals específics per a immigrants, que es justifiquen, precisament, pel caràcter de "novinguts" dels destinataris, que arriben a un medi social, econòmic i cultural desconegut.

3) Principi de col·laboració i participació social: l'execució del Pla depèn també de la participació d'entitats vinculades amb els estrangers i de la societat civil en general, que té un paper clau en la integració pràctica a la realitat quotidiana.

4) Principi de cooperació i cooperació dels poders polítics.

5) Principi d'integració: criteri principal que es configura com a origen i fi de la política migratòria en benefici de l'estranger i de la població d'acollida.

A més d'aquests principis generals (o bàsics) que fonamenten el Pla, també calen uns principis operatius (o metodològics), que tenen la funció d'orientar el disseny i realització de les propostes i de donar coherència i unitat al Pla interdepartamental d'immigració.

Els principis operatius del Pla són:

- 1) Previsió: per a donar respostes a necessitats actuals i establir els instruments i mecanismes per a prevenir quines seran les qüestions que caldrà tractar en un futur a mitjà i llarg termini.
- 2) Transversalitat (horitzontalitat de les actuacions): amb la immigració es relacionen tots els aspectes de la persona (salut, ensenyament, serveis socials, habitatge...).
- 3) Coordinació: el Pla procura coordinar el conjunt de les actuacions dels diversos departaments a fi d'establir una planificació ordenada i raonable dels recursos existents.
- 4) Cooperació interadministrativa: és un principi general i metodològic alhora. La cooperació s'articula amb el Govern central, la Unió Europea, les administracions dels països emissors..., i alhora amb els consells comarcals i els ajuntaments.
- 5) Coresponsabilitat amb els agents socials i econòmics: la resposta als reptes de la immigració i el desenvolupament d'un model català d'integració és responsabilitat del conjunt

de la població de Catalunya, de l'Administració pública, de les entitats i associacions, i dels agents socials. Aquest principi implica promoure i afavorir la participació de la població immigrada estrangera en tots els àmbits de la vida social, política i econòmica del país. Cal evitar "treballar per als immigrants però sense els immigrants".

Conclusions

Com a secretari general de la Immigració, he volgut aportar algunes dades, quantificables i objectives, perquè quan parlem d'immigració ho puguem fer sobre un coneixement estricte i cert de la realitat, i no sobre impressions o sentiments. També he volgut expressar les idees que fonamenten l'acció del Govern en aquest àmbit, idees que s'assenten sobretot en el sentit comú, però també en el respecte mutu i la cohesió de la societat catalana.

Les actuacions del Govern de la Generalitat i, evidentment, de la Secretaria per a la Immigració, s'han dirigit, bàsicament, a assolir la integració dels estrangers tot mantenint la cohesió de la societat catalana, que té unes característiques històriques, culturals i lingüístiques diferenciades respecte de la resta de l'Estat. En aquest sentit, els immigrants estrangers han de saber que tenen uns drets, però també unes responsabilitats que passen per conèixer i respectar el concepte nacional de Catalunya.

Fa, doncs, més de quinze anys que el Govern de la Generalitat actua amb sensibilitat i responsabilitat en relació amb la immigració estrangera. El balanç d'aquesta política és, en termes generals, positiva, tot i que cal incidir en diversos aspectes que contribueixin a assegurar la convivència i la integració en un context que actualment és de creixement.

És en aquest àmbit que demanem una major participació de Catalunya, i de la resta de comunitats autònomes, en les decisions que es prenguin quant a la creació i aplicació de les polítiques d'immigració.

F. Vilaró